	Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПИРР-10)	Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.	Бет 1 -12- ден
--	---	---	-------------------

БЕКІТІЛДІ
«Nomad Life» ӨСК» АҚ
Директорлар кеңесінің
2026 жылғы «12» ақпандағы
№ 120226/1 хаттамасы

№1 өзгерістер мен толықтыруларды ескере отырып, Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2026 жылғы 21 сәуірдегі № 210426/1 отырыс хаттамасы)

Өмірді ерікті сақтандыру ережелері

Алматы қ. 2026 ж.

*Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.
Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.*

	Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)	Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.	Бет 2 -12- ден
--	---	---	-------------------

1 тарау. Жалпы ережелер

1.1. Осы Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (бұдан әрі – Ережелер) Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (бұдан әрі – ҚР АҚ), «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі-Заң) және Қазақстан Республикасының басқа да нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес әзірленді және сақтандыру шартын жасасудың үлгілік талаптарын қамтиды.

1.2. Ережелер банктердің және өзге де кредиттік ұйымдардың қарыз алушыларының өмірін және жазатайым оқиғалардан сақтандыруды жүзеге асырудың тәртібі мен шарттарын айқындайды.

1.3. Сақтандыру шартын жасасу кезінде ол Сақтанушы ережелерінің 5.1-тармағына сәйкес сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын төлеген күннен бастап сақтандырушы ұсынған шарттарда жасасқан болып есептеледі.

2 тарау. Осы Ережелерде пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Ережелерде келесі негізгі ұғымдар қолданылады:

1) **Сақтандырушы** – сақтандыруды жүзеге асыратын, яғни сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушыға немесе пайдасына сақтандыру шарты жасалған өзге тұлғаға (пайда алушыға) шартта белгіленген сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті тұлға.

Сақтандырушы сақтандыру ұйымы ретінде тіркелген және сақтандыру қызметін жүзеге асыру құқығына лицензиясы бар заңды тұлға ғана бола алады.

Ережеге қатысты сақтандырушы – «Nomad Life» Өмірді сақтандыру компаниясы» акционерлік қоғамы.

2) **кредиттік ұйым** – банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым – ақшалай нысанда қарыздар беруге уәкілетті мемлекеттік органның лицензиясы бар не Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қарыздар беруге құқығы бар өзге де ұйым.

3) **Сақтанушы-сақтандырушымен сақтандыру шартын жасасқан тұлға.**

4) **сақтандырылушы** – өзіне қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын жеке тұлға. Ережеге сәйкес банктің не онымен қарыз шартын жасасқан өзге де кредиттік ұйымның қарыз алушы – клиенті сақтандырылған болып табылады.

5) **пайда алушы** – сақтандыру шартына сәйкес сақтандыру төлемін алушы болып табылатын тұлға.

6) **қарыз шарты** – оған сәйкес бір Тарап (қарыз беруші) екінші Тарапқа (қарыз алушыға) ақша беретін немесе беруге міндеттенетін келісім, ал қарыз алушы Қарыз берушіге Қарыз шартында айқындалған мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сыйақы төлей отырып, осындай соманы уақтылы қайтаруға міндеттенеді.

7) **сақтандыру шарты**-екі тараптың келісілген еркіне негізделген мәміле, оған сәйкес бір Тарап (Сақтанушы) сақтандыру сыйлықақысын төлеуге міндеттенеді, ал екінші Тарап (сақтандырушы) сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушыға немесе пайдасына шарт жасалған өзге тұлғаға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін шартта айқындалған шекте жүзеге асыруға міндеттенеді сомасы (сақтандыру сомасы).

8) **сақтандыру полисі**-сақтанушыны сақтандырушы біржақты тәртіппен әзірлеген Ережелерге (қосылу шарты) қосу және сақтандырушы сақтанушыға сақтандыру полисін ресімдеу жолымен сақтандыру шартын жасасудың жазбаша нысаны.

9) **сақтандыру сомасы**-сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушының жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 3 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

10) **сақтандыру сыйлықақысы**-сақтанушы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру шартында айқындалған мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүргізу міндеттемелерін қабылдағаны үшін сақтанушы сақтандырушыға төлеуге міндетті ақша сомасы.

11) **сақтандыру төлемі** – сақтандыру шартында айқындалған сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандырушы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру сомасы шегінде төлейтін ақша сомасы.

12) **сақтандыру жағдайы**-басталуымен сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жүзеге асыруды көздейтін оқиға.

13) **жазатайым оқиға** – сақтандырылушының денесіне сыртқы механикалық, электрлік, химиялық немесе термиялық әсер ету салдарынан адамның еркіне қайшы келетін, денсаулығына зиян келтіруге, мертігуге не өлімге әкеп соққан кенеттен, қысқа мерзімді оқиға (оқиға).

Жазатайым оқиға деп сақтанушының денсаулығына зиян келтіруге, мертігуге немесе өліміне әкеп соққан сақтанушыға қатысты үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеті де түсініледі.

Жіті, созылмалы және тұқым қуалайтын аурулардың кез келген түрі (оның ішінде инфаркт, инсульт және аурудың дамуы нәтижесінде тұқым қуалайтын патологиядан немесе патологиядан туындаған органдардың өзге де кенеттен зақымдануы) жазатайым оқиғаларға жатпайды.

14) **мүгедектік**-халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілейтін, дене функцияларының тұрақты бұзылуымен денсаулықтың бұзылуы салдарынан адамның тыныс-тіршілігінің шектелу дәрежесі.

15) **сақтандыру объектісі**-сақтандырылушының (қарыз алушының) жазатайым оқиға және өзге де оқиғалар, аурулар салдарынан оның өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге байланысты заңнамаға қайшы келмейтін мүліктік мүдделері сақтандыру объектісі болып табылады.

3-тарау. Сақтандыру жағдайларының тізбесі

3.1. Сақтандыру жағдайларының тізбесі сақтандыру шартымен айқындалады. Ережелердің 8-тарауында көрсетілген шектеулерді қоспағанда, сақтандыру шарты бойынша сақтандыру жағдайы ережелеріне сәйкес мыналар болуы мүмкін:

1) сақтандыру шарты бойынша, оның ішінде тыныс алу жолдарының жіті инфекциясы және/немесе covid-19 коронавирустық инфекциясы себебінен сақтандыру қорғанысы қолданылу кезеңінде басталған сақтандырылушының қайтыс болуы;

2) сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысы қолданылу кезеңінде болған жазатайым оқиға салдарынан сақтандырылушыға 1 (бірінші) немесе 2 (екінші) немесе 3 (үшінші) топтағы мүгедектікті белгілеу.

3.2. Осы тараудың 3.1-тармағында көрсетілген оқиға сақтандыру шарты қолданылу кезеңінде болған және сақтандырылушының қайтыс болуына не сақтандырылушының мүгедектігін белгілеуге тікелей әкеп соққан жағдайда ғана сақтандыру жағдайы деп танылады.

4-тарау. Сақтандыру шартын жасасу тәртібі

4.1. Сақтандыру шарты ережелерге сәйкес жазбаша нысанда жасалады.

4.2. Сақтандыру шарты сақтанушыны сақтандырушы біржақты тәртіппен (қосылу шарты) әзірлеген Ережелерге қосу және сақтандырушы сақтанушыға сақтандыру полисін ресімдеу жолымен жасалады.

Сақтандыру шарты сақтанушы қол қойған өтініш негізінде жасалады.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПИРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 4 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

4.3. Сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтанушы сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын айқындау үшін өзіне белгілі, елеулі мәні бар мәліметтерді сақтандыру туралы өтініште хабарлауға міндетті. Сақтандыруға арналған өтініште, сондай-ақ сақтанушының/сақтандырылушының сақтандыруға арналған өтініштегі сұрақтарға берген жауаптарын негізге ала отырып, сақтандыру шартын жасасу кезеңінде сақтанушыға жіберілген Сақтандырушының жазбаша сұрау салуында көрсетілген Ережелерде нақты айтылған мәліметтер елеулі деп танылады.

4.4. Егер сақтандыру шартын жасасқаннан кейін Сақтанушы (сақтандырылушы) сақтандырушыға 4.3-тармақта көрсетілген мән-жайлар туралы көрінеу жалған мәліметтерді хабарлағаны анықталса. Сақтандырушы сақтандыру шартын жарамсыз деп тануды және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген салдарларды қолдануды талап етуге құқылы.

4.5. Егер сақтандыру шарты сақтанушының (сақтандырылушының) Сақтандырушының қандай да бір сұрақтарына жауаптары болмаған кезде жасалған болса, соңғысы тиісті мән-жайларды Сақтанушы (сақтандырылушы) хабарламағаны негізінде кейіннен сақтандыру шартын бұзуды не оны жарамсыз деп тануды талап ете алмайды.

4.6. Сақтандыру шарты АИТВ-инфекциясын тасымалдаушы болып табылатын жүйелік, психикалық, онкологиялық, ауыр неврологиялық аурулардан, қан айналымы жүйесінің ауруларынан, ЖИТС-тен зардап шегетін кез келген топтағы мүгедектігі бар адамдармен жасалмайды. Осы тармақта көрсетілген тұлға Сақтандырылған тұлға болып табылатын сақтандыру шартын жасасқан жағдайда сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады.

4.7. Сақтандыру шарты күшіне енгеннен кейін сақтандыруға өтініш, сақтандыру шартына қосымшалар (бар болса) және Ережелерде көрсетілген өзге де құжаттар сақтандыру шартының ажырамас бөлігі болып табылады.

5-тарау. Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі мен орны

5.1. Сақтандыру шарты сақтандыру шартында белгіленген күннен бастап күшіне енеді және тараптар үшін міндетті болады. Сақтандыру қорғанысының қолданылу мерзімі мен мерзімі сақтандыру шартында көрсетіледі.

5.2. Сақтандыру шарты онда көрсетілген мерзім ішінде (сақтандырушы ресімдеген сақтандыру полисінде) қолданылады және бірінші орын алған сақтандыру жағдайы бойынша сақтандыру төлемін (төлемдерін) жүзеге асырған сәттен бастап және осыған байланысты сақтандыру шарты бойынша тараптардың міндеттемелерін орындаған не оның қолданылу мерзімі аяқталған кезден бастап өз қолданысын тоқтатады.

5.3. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының аумағында да, одан тыс жерлерде де қолданылады, атап айтқанда:

Келесі аумақтарды қоспағанда, бүкіл әлем:

- шегінде әскери іс-қимылдар, террористік актілер және (немесе) терроризмге қарсы операциялар жүргізілетін мемлекеттердің аумақтары;
- әскери санкциялар қолданылған мемлекеттер;
- эпидемия ошақтары табылған және танылған аумақтар;
- Қазақстан Республикасының СІМ ресми түрде ұсынбаған мемлекеттердің аумақтары.

5.5. Сақтандыру шартын жасасу күні Сақтандырушының шотына сақтандыру сыйлықақысы түскен күннен кейінгі күн болып табылады.

6-тарау. Сақтандыру сыйлықақысы және оны төлеу тәртібі

6.1. Сақтандыру сыйлықақысын сақтанушы Ережелердің шарттарымен танысқаннан кейін Ережелерде көзделген шарттарда Сақтанушы төлейді.

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 5 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

6.2. Сақтандыру сыйлықақысы сақтандыру шартын жасасқан күннен кешіктірілмей бір мезгілде төленеді.

6.3. Сақтандыру сыйлықақысын төлеумен Сақтанушы келесіні растайды:

- Ереженің шарттарымен танысқанын және келіскенін;
- сақтандырушыға өзінің дербес деректеріне жататын мәліметтерді қамтитын ол туралы ақпаратты жинауға, өңдеуге және беруге, ақпарат беруші ақпарат беру туралы шарт жасасқан, мемлекет қатысатын деректер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйымға өзінің келісімін;

- болашақта келіп түсетін деректерді қоса алғанда, мемлекет қатысатын деректер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйымнан ол туралы сақтандыру есебін, оның ішінде өзінің дербес деректеріне жатқызылатын мәліметтерді беруге сақтандырушыға өзінің келісімін;

- сақтандыру шартын жасасу үшін ұсынылған мәліметтер сақтандыру полисінің ажырамас бөлігі болып табылатындығына өзінің келісімі және егер қандай да бір мәліметтер көрінеу жалған болса, Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқығы бар екендігін.

7-тарау. Сақтандыру сомасы. Сақтандыру төлемін жүзеге асырудың мөлшері, тәртібі мен шарттары

7.1. Сақтандыру сомасының мөлшері сақтанушы сақтандырушыға берген сақтандыру өтінішінің негізінде айқындалады және сақтандыру шартында көрсетіледі.

7.2. Сақтандыру төлемінің мөлшері сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасының мөлшерінен аспауға тиіс.

7.3. Сақтандыру жағдайы басталған кезде: «сақтандыру шарты бойынша, оның ішінде тыныс алу жолдарының жіті инфекциясы және/немесе Covid-19 коронавирустық инфекциясы себебінен сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде басталған сақтандырылушының қайтыс болуы» сақтандыру төлемін сақтандырушы пайда алушыға сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасының 100% мөлшерінде бір рет жүзеге асырады.

7.4. Сақтандыру жағдайы басталған кезде: «сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде болған жазатайым оқиға салдарынан сақтандырылушыға 1 (бірінші) топтағы мүгедектікті белгілеу» сақтандыру төлемін сақтандырушы пайда алушыға сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасының 80% мөлшерінде бір рет жүзеге асырады.

7.5. Сақтандыру жағдайы басталған кезде: «сақтандырылушыға сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде болған жазатайым оқиға салдарынан 2 (екінші) топтағы мүгедектікті белгілеу» сақтандыру төлемін сақтандырушы пайда алушыға сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасының 60% мөлшерінде бір рет жүзеге асырады.

7.6. Сақтандыру жағдайы басталған кезде: «сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде болған жазатайым оқиға салдарынан сақтандырылушыға 3 (үшінші) топтағы мүгедектікті белгілеуді» сақтандыру төлемін сақтандырушы пайда алушыға сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасының 40% мөлшерінде бір рет жүзеге асырады.

7.7. Сақтандыру шартында көзделген сақтандыру төлемі, егер сақтандыру жағдайы сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде болған және сақтандырылушының қайтыс болуына тікелей әкеп соққан оқиғаның салдарынан пайда болса не сақтандырылушыға барлық қажетті құжаттарды алғаннан және сақтандырушы жүзеге асыру туралы шешім қабылдағаннан кейін 1 (бірінші) немесе 2 (екінші) немесе 3 (үшінші) топтағы мүгедектік белгіленсе сақтандыру төлемін жүргізіледі.

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 6 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

7.8. Құжаттарды қарау және сақтандыру төлемін жүзеге асыру не сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту туралы шешімді қабылдау үшін шекті мерзім барлық қажетті құжаттарды алған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күнінен кешіктірілмейді. Егер сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім белгіленген мерзімде қабылданбаса, ұсынылған құжаттарға қосымша ақпарат не мәліметтер талап етіледі, сақтандырушы мерзімдерді ұзарту қажеттілігінің себептерін түсіндіре отырып, сақтанушыны (сақтандырылушыны, пайда алушыны) хабардар етеді. Бұл ретте сақтандыру төлемі жүзеге асырылады не бас тарту туралы шешім құжаттарды қараудың шекті мерзімі күнінен бастап 15 (он бес) жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қабылданады. Сақтандырушы сақтандыру жағдайлары бойынша ақпаратты тексеруге және қажет болған жағдайда тиісті уәкілетті органдарға сұрау салулар жіберуге құқылы, бұл жағдайда сақтандыру төлемін жүзеге асыру не одан бас тарту туралы шешім қабылдау уәкілетті органның жауабын алғанға дейін тоқтатыла тұрады.

7.9. Сақтандыру төлемі пайда алушының банктік шотына ақша қаражатын аудару арқылы жүзеге асырылады.

7.10. Бас тарту туралы шешім сақтанушыға жазбаша нысанда бас тарту себептерін дәлелді негіздеумен және сақтанушының (сақтандырылушының, пайда алушының) сақтандыру төлемінің мөлшерімен келіспеген немесе сақтандыру төлемінен бас тартқан жағдайда сақтандырушыға өтініш беру құқығы туралы, сондай-ақ өз құқықтарын сақтандыру омбудсманына, уәкілетті органға және (немесе) сотқа қорғау үшін жүгінуге құқығы туралы хабарламамен хабарланады.

8 тарау. Сақтандыру жағдайларынан алып тастау және сақтандыруды шектеу

8.1. Сақтандырушы сақтандыру шартында көзделген негіздер бойынша, сондай-ақ егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға келесінің салдарынан орын алса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады:

- 1) ядролық жарылыстың, радиацияның немесе радиоактивті ластанудың әсері;
- 2) әскери іс-қимылдар;
- 3) азаматтық соғыс, кез келген түрдегі халық толқулары, террористік актілер, жаппай тәртіпсіздіктер немесе ереуілдер;
- 4) қажетті қорғаныс және аса қажеттілік жағдайында жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген сақтандыру жағдайының туындауына бағытталған не оның басталуына ықпал ететін деп танылған Сақтанушының, сақтандырылушының және/немесе пайда алушының қасақана іс-әрекеттері;
- 5) Сақтанушының, сақтандырылушының және/немесе пайда алушының заңнамалық актілерде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қасақана қылмыстар немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған әрекеттері;
- 6) сақтандырылушыны ұстау, қамауға алу немесе тұтқындау немесе бас бостандығынан айыру мерзімін өтеу кезінде (растайтын құжаттар болған кезде);
- 7) медициналық мекеменің білікті дәрігері (тиісті органдардың қорытындысы болған кезде) ұйғарған дәрі-дәрмектерді пайдалануды қоспағанда, алкогольизм, сақтандырылушының алкогольдік масаң күйде болуы, оның ішінде көлік құралын алкогольдік/есірткілік масаң күйде басқаруы, сақтандырылушының есірткі құралдарын немесе психотроптық заттарды пайдалануы;
- 8) сақтандырылған кәсіптік спортпен немесе қауіпті спорт түрлерімен (қысқы, су асты, ат спорты, авиациялық, күштік спорт түрлері, парашюттік және тау шаңғысы спорт түрлері, жартасқа өрмелеу, альпинизм, дельтапланеризм, жауынгерлік жекпе-жек, аңшылық, дауылды ағындар бойынша қайық жарыстары) айналысуға не осы үлгідегі жаттығуларға;

*Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.
Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.*

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 7 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

9) мақсаты ең жоғары жылдамдыққа қол жеткізу болып табылатын моторлы көлік құралының жүргізушісі, екінші жүргізушісі немесе жолаушысы ретінде жаттығу сапарларын қоса алғанда, жарыстарға, сынақтарға байланысты іс-шараларға қатысу;

10) түрлі іс-шараларға (жарыстарға, шоу-бағдарламаларға) қатысу, өмірге қауіп төндіретін трюктарды немесе жаттығуларды орындау;

11) лицензияланатын авиакомпанияның жолаушылар әуе кемелерінде жолаушы ретінде ұшуды қоспағанда, ұшу аппараттарында, оның ішінде дельтапландарда, парашюттерде ұшу;

12) сақтандырылушының өзіне қасақана дене жарақатын салуы(растайтын құжаттар болған кезде);

13) егер сақтандыру шарты осы уақытқа дейін екі жылдан аз уақыт қолданыста болса, сақтандырылушының өзін-өзі өлтіруі (суицид әрекеттері);

14) сақтандырылушының химиялық, биологиялық, тау-кен өндіру, мұнай-газ өндіру, металлургия өнеркәсібінде, оның ішінде дайын металл бұйымдарын өндірумен байланысты, биіктікте және қауіптілігі жоғары басқа да салаларда (диверсанттар, сүңгуірлер, ұшу құрамы, жоғары вольтты желілердің электриктері) өмірі мен денсаулығы үшін тәуекелге байланысты еңбек (қызметтік) міндеттерін орындауы, өрт сөндіру қызметінің, қауіпсіздік қызметінің қызметкерлері, ұлттық қауіпсіздіктің кадр қызметкерлері, сондай-ақ әскери қызметшілер мен полицейлер);

15) қан айналымы жүйесінің, жүйке жүйесінің жіті, созылмалы және/немесе тұқым қуалайтын ауруларының, психикалық аурулардың, қант диабетінің және олардың асқынуларының, созылмалы бауыр және/немесе бүйрек жеткіліксіздігі бар бауыр және/немесе бүйрек ауруларының, өнештің варикоозды кеңеюінің, кез келген онкологиялық аурулардың, гипогликемиялық жай-күйлердің және тиреотоксикоздың, туберкулездің кез келген нысандары сақтандыру шартын жасасу сәтінде немесе сақтандыру шартының қолданылу мерзімі басталған күннен бастап алғашқы 3 (үш) ай ішінде белгіленген, сондай-ақ кез келген жіті жай-күй / ауру, сақтандыруға қабылдау кезінде болған қант диабеті аясында пайда болған;

16) жіті, созылмалы және (немесе) тұқым қуалайтын аурулардың кез келген нысандары (оның ішінде инфаркт, инсульт, аурудың дамуы салдарынан тұқым қуалайтын патологиядан және (немесе) патологиядан туындаған органдардың өзге де кенеттен зақымдануы), мүгедектіктің белгіленуіне алып келген грыжалар және (немесе) сақтандырылушының денсаулығының өзге де бұзылулары.

8.2. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуы үшін мыналар да негіз бола алады:

1) Сақтанушының сақтандырылушы туралы, оның денсаулық жағдайы, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның салдары туралы көрінеу жалған мәліметтерді сақтандырушыға хабарлауы (растайтын құжаттар болған кезде);

2) сақтанушының сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын тергеп-тексеруге кедергі жасауы;

3) Егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені дәлелденбесе, Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы ол басталған күннен бастап күнтізбелік 60 (алпыс) күн ішінде хабардар етпеуі;

4) Егер сақтандырылушымен жазатайым оқиға сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысы қолданылмаған кезеңде орын алса.

5) егер сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтанушы 8.3-тармақта көзделген мәліметтерді жасырса. сақтандыру жағдайының басталу себептеріне қарамастан, осы тараудың;

6) сақтандырушыға сақтандырылушының қайтыс болу себебін растайтын құжаттарды ұсынбауы және (немесе) сақтандырылушының қайтыс болу себебін белгілемей, оның ішінде жұбайының (зайыбының), жақын туыстарының немесе заңды өкілдерінің жазбаша өтініші не адамның тірі кезінде берген жазбаша ерік білдіруі негізінде

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 8 -12-ден</p>
--	---	--	----------------------

патологиялық-анатомиялық ашып қарауды жүргізуден бас тартуы, сот тәртібімен сақтандырылған адамның қайтыс болу фактісі анықталды (сот қайтыс болды деп таныды).

8.3. Сақтандыруға: кез келген топтағы мүгедектігі бар, жүйелі, психикалық, онкологиялық, ауыр неврологиялық аурулардан, қан айналымы жүйесінің ауруларынан, қант диабетінен, АИТВ-инфекциясын тасымалдаушы болып табылатын ЖИТС-тен зардап шегетін адамдар қабылданбайды. Осы тармақта көрсетілген тұлғамен сақтандыру шартын жасасу Сақтандырушының сақтандыру қорғанысын беру және осындай тұлғаға қатысты сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін жүзеге асыру бөлігіндегі міндеттемелеріне әкеп соқпайды және сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуы үшін негіз болып табылады.

8.4. Осы Тарауда көрсетілген ерекшеліктерден басқа сақтандырушыны сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босату үшін сақтандырылушының кез келген жіті немесе созылмалы ауруы және (немесе) сақтандырылушының денсаулығының өзге де бұзылуы салдарынан 1 (бірінші), 2 (екінші) немесе 3 (үшінші) топтағы мүгедектігін белгілеу негіз болып табылады.

9 тарау. Сақтанушының (сақтандырылушының/пайда алушының) сақтандыру жағдайы басталған кездегі іс-әрекеті

9.1. Сақтандыру шартында көзделген сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушы / сақтандырылған / пайда алушы сақтандыру жағдайы басталған күннен бастап 60 (алпыс) күнтізбелік күн ішінде сақтандырушыны жазбаша хабардар етуге міндетті.

9.2. Сақтандырушы сақтандыру жағдайы туралы хабарламаны дереу тіркеуге және өтініш берушіге ұсынуға міндетті:

1) сақтандыру шартының талаптарын және сақтандырушының талаптарын қалай орындау керектігі туралы ақпаратпен бірге сақтандыру төлемі туралы өтініш нысаны;

2) сақтандыру төлемін жүзеге асыруға арналған құжаттар тізімі.

9.3. Сақтандыру жағдайы басталған кезде-сақтандырылушының 1 (бірінші), 2 (екінші) немесе 3 (үшінші) топтағы мүгедектігін белгілеу, сақтандырылушы Сақтандырушының талабы бойынша сақтандырушыға не дәрігерлерге, медициналық мекемелерге және өзге де адамдарға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын тергеп-тексеру үшін қажетті құжаттарды оның сұрауы бойынша сақтандырушыға беру туралы жазбаша келісім беруге міндетті.

9.4. Сақтанушы, сақтандырылған және пайда алушы сақтандырушыға сақтандыру жағдайының мән-жайларын тергеуге жәрдемдесуге, сондай-ақ сақтандырушыға сақтандыру тәуекеліне, сақтандыру жағдайына және оның салдарына қатысты сақтандыру шартының бүкіл қолданылу мерзімі ішінде дұрыс ақпарат пен қажетті құжаттарды беруге міндетті.

10 тарау. Сақтандыру жағдайының басталғанын растайтын құжаттардың тізбесі

10.1. Сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандырылушының қайтыс болуы сақтандырушыға сақтандыру төлемі туралы өтініш (тұрғылықты жері немесе орналасқан жері, пайда алушының байланыс телефондары мен банктік деректемелері көрсетілген) мынадай құжаттармен қоса ұсынылуы тиіс:

1) сақтандырылушының қайтыс болуы туралы медициналық/дәрігерлік куәліктің түпнұсқасы немесе нотариат куәландырған көшірмесі (қайтыс болу себебін көрсете отырып)және/немесе қайтыс болу туралы анықтама (қайтыс болу себебін көрсете отырып);

2) құзыретіне жататын тиісті уәкілетті органның құжаты (қылмыстық және/немесе әкімшілік істі қозғау не қозғаудан бас тарту, қылмыстық және/немесе әкімшілік істі тоқтата тұру немесе тоқтату туралы қаулының көшірмесі), сот шешімі/үкімі, жұмыс беруші жасайтын іс жүргізудегі жазатайым оқиға туралы акт, өрт сөндіру қызметтерінің

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 9 -12- ден</p>
--	---	--	---------------------------

қорытындысы және т. б.) жазатайым оқиғаның басталу фактісін растау, туындаған салдарларды, сондай-ақ олардың арасындағы себеп-салдарлық байланысты нақтылау;

3) егер мұндай сараптама жүргізілген болса, өлімнің себептері туралы патологоанатомиялық (сот-медициналық) сараптама қорытындысының түпнұсқасы немесе нотариат куәландырған көшірмесі;

4) пайда алушының сақтандыру төлемін алу құқығын растайтын құжаттары, атап айтқанда: мұраға құқық туралы куәліктің түпнұсқасы немесе нотариат куәландырған көшірмесі, электрондық нысанда пайда алушының жеке басын куәландыратын құжат немесе түпнұсқамен салыстырып тексерілген көшірме (егер пайда алушы жеке тұлға болса).

10.2. Сақтандыру жағдайы басталған кезде-жазатайым оқиға салдарынан сақтандырылушыға 1 (бірінші) немесе 2 (екінші) немесе 3 (үшінші) топтағы мүгедектігін белгілеу кезінде өтініш беруші сақтандырушыға сақтандыру төлемі туралы өтінішті (тұрғылықты жерін немесе орналасқан жерін, пайда алушының байланыс телефондары мен банктік деректемелерін көрсете отырып) мынадай құжаттарды қоса бере отырып ұсынады:

1) электрондық нысанда пайда алушының жеке басын куәландыратын құжат немесе түпнұсқамен салыстырып тексерілген көшірме (егер пайда алушы жеке тұлға болып табылған жағдайда);

2) сақтандырылушының мүгедектігін белгілеу туралы уәкілетті органның анықтамасының көшірмесі;

3) сақтандырылушыға белгіленген мүгедектікке әкеп соққан диагнозды көрсете отырып, дәрігерлік-консультациялық комиссия қорытындысының көшірмесі;

4) уәкілетті тұлғаның қолымен және медициналық мекеменің мөрімен расталған ауру тарихынан немесе амбулаториялық картадан үзінді көшірмені;

5) құзыретіне растау жататын тиісті уәкілетті органның құжаты (қылмыстық және/немесе әкімшілік істі қозғау не қозғаудан бас тарту, қылмыстық және/немесе әкімшілік істі тоқтата тұру немесе тоқтату туралы қаулының көшірмесі, соттың шешімі/үкімі, жұмыс беруші жасайтын іс жүргізудегі жазатайым оқиға туралы акт, өрт сөндіру қызметтерінің қорытындысы және т. б.) жазатайым оқиғаның басталу фактісі, туындаған салдарларды, сондай-ақ олардың арасындағы себеп-салдарлық байланысты нақтылау.

10.3. Сақтандырушы құжаттарды алған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде өтініш берушіні сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін жетіспейтін құжаттар туралы хабардар етуге міндетті.

10.4. Сақтандырушы жоғарыда баяндалған құжаттар тізбесін қысқартуға немесе егер нақты мән-жайларды ескере отырып, олардың болмауы сақтандыру жағдайының басталу фактісін анықтауға мүмкіндік бермейтін болса, өтініш берушіден қосымша құжаттарды дәлелді түрде сұратуға құқылы.

10.5. Егер сақтандыру жағдайы фактісі бойынша қылмыстық іс қозғалса, онда Сақтандырушының уәкілетті орган шешім қабылдағанға дейін сақтандыру төлемін жүзеге асыруды кейінге қалдыруға құқығы бар, ол туралы өтініш берушіні жазбаша нысанда хабардар етеді.

10.6. Сақтандыру жағдайына қатысты құжаттар сақтандырушыға қазақ немесе орыс тілінде не нотариалды куәландырылған қазақ немесе орыс тілдеріндегі аудармасымен түпнұсқа тілінде ұсынылуы тиіс.

11 тарау. Тараптардың құқықтары мен міндеттері

11.1. Сақтандырушы құқылы:

1) сақтандыру жағдайының басталуын құжаттамалық растауға;

2) Сақтанушы сақтандыру ережелерінде көзделген жағдайларда өз міндеттерін орындамаған жағдайда сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;

3) сақтандыру тәуекелі дәрежесінің ұлғаюына әкеп соғатын мән-жайлар туралы хабарланған сәттен бастап сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде сақтандыру

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 10 -12- ден</p>
--	---	--	----------------------------

шартының талаптарын өзгертуді немесе тәуекел дәрежесінің ұлғаюына мөлшерлес сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы. Егер сақтанушы сақтандыру шартының талаптарын өзгертуге немесе сақтандыру сыйлықақысын қосымша төлеуге қарсылық білдірсе, сақтандырушы сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы. Бұл ретте сақтандыру шарты хабарлама жіберілген күннен бастап бір ай өткен соң бұзылды деп есептеледі;

4) Сақтанушының төлем қабілеттілігін растайтын құжаттарды сұратуға;

5) Сақтанушы (сақтандырылған / пайда алушы) берген, сақтандыру шарты бойынша сақтандыруға және сақтандыру жағдайына қатысы бар ақпаратты тексеруге;

6) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын дербес анықтауға, оның ішінде тиісті ұйымдардан олардың құзыретіне қарай сақтандыру жағдайына қатысы бар немесе сақтандыру жағдайының басталу фактісін растайтын құжаттарды сұратуға құқылы.

11.2. Сақтанушы құқылы:

1) сақтандыру шартын уақтылы алуға;

2) сақтандыру құпиясына;

3) пайда алушыға сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асыруға;

4) сақтандыру төлемін кешіктіргені үшін өсімпұл алуға (өсімпұл төленген күнге Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген қайта қаржыландыру мөлшерлемесі мөлшерінде мерзімі өткен әрбір күн үшін өсімпұл есептеледі);

5) Ережелермен танысуға және олардың көшірмесін талап бойынша алуға құқылы.

11.3. Сақтандырушы міндетті:

1) сақтанушыны ережелермен таныстыруға;

2) сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру ережесінде және сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүргізуге;

3) сақтандыру құпиясын қамтамасыз ету;

4) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, сақтанушы және оның мүліктік жағдайы туралы мәліметтерді жария етпеуге;

5) сақтандыру шартына қатысты кез келген хабарламаларды, өтініштерді, талаптарды, хабарламаларды, түсініктемелерді жазбаша нысанда орындауға және басқа тарапқа тікелей беруге немесе оның жөнелтілгенін растауға мүмкіндік беретін тәсілмен жіберуге;

6) барлық қажетті құжаттарды ұсынғаннан кейін сақтанушыға (сақтандырылушыға, пайда алушыға) құжаттарды қараудың және сақтандыру төлемін жүзеге асырудың шекті мерзімі туралы ақпарат беруге.

11.4. Сақтанушы міндетті:

1) сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеуге;

2) сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтандырушыға сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын бағалау үшін маңызы бар өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы, сақтандыруға арналған өтініш пен сауалнамаға сәйкес хабарлауға, сондай-ақ Сақтандырушының сұрау салуы бойынша жіберілген, бұл ретте сақтандыру шарты жасалғаннан кейін сақтандыру тәуекелін ұлғайтуға қабілетті барлық фактілер туралы дереу хабарлауға;

3) сақтандырушыға сақтандыру жағдайы басталған күннен бастап күнтізбелік 60 (алпыс) күн ішінде оның басталғаны туралы жазбаша хабарлауға;

4) Сақтанушының, сақтандырылушының немесе пайда алушының орналасқан жері немесе тұрғылықты жері өзгерген кезде олардың мекенжайын сақтандырушыға он күн мерзімде хабарлауға міндетті. Әйтпесе, Сақтандырушының бұрынғы орналасқан жеріне немесе тұрғылықты жеріне жіберілген кез келген хабарламасы Тараптар орындаған (жарамды) болып саналады;

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	<p>Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)</p>	<p>Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.</p>	<p>Бет 11 -12- ден</p>
--	---	--	----------------------------

5) егер сақтанушының немесе сақтандырылушының орналасқан жері немесе тұрғылықты жері Қазақстан Республикасынан тыс жерде болса, сақтандырушыға сақтанушыға немесе сақтандырылушыға хат-хабарды жеткізуге жауапты Қазақстан Республикасында сенім білдірілген адамды көрсетуге;

6) сақтандыру шартына қатысты кез келген хабарламаларды, өтініштерді, талаптарды, хабарламаларды, түсініктемелерді жазбаша нысанда орындауға және басқа тарапқа тікелей беруге немесе оның жөнелтілгенін растауға мүмкіндік беретін тәсілмен жіберуге.

12 тарау. Сақтандыру шартын тоқтату шарттары

12.1. Сақтандырушы таратылған кезде сақтандыру сыйлықақысын қайтару Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген кредиторлардың талаптарын қанағаттандыру кезектілігіне сәйкес жүзеге асырылады.

12.2. Сақтандыру шарты мынадай жағдайларда тоқтатылады:

- 1) сақтандыру шартының қолданылу мерзімі өткеннен кейін;
- 2) Сақтандырушының бірінші туындаған сақтандыру жағдайы бойынша сақтандыру төлемін (сақтандыру төлемдерін) жүзеге асыруы;
- 3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мерзімінен бұрын тоқтатылған жағдайларда;
- 4) Тараптардың бірінің бастамасы бойынша немесе Тараптардың келісімі бойынша сақтандыру шартын бұзу.

12.3. Сақтандыру шарты Сақтандыру шарты Тараптарының бірінің бастамасы бойынша оның қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін мерзімінен бұрын келесіде бұзылуы мүмкін:

- 1) Сақтанушының өтініші бойынша-кез келген уақытта;
- 2) Сақтандырушының талабы бойынша – сақтанушының сақтандыру шарты бойынша өз міндеттерін орындамауына байланысты жүзеге асырылады.

Екі жағдайда да Сақтанушы төлеген сақтандыру сыйлықақысы қайтарылмайды.

12.4. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын тоқтатылуы Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарының орындалмауынан туындаған жағдайларда, соңғысы сақтанушыға өзі төлеген сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын толығымен қайтаруға міндетті.

12.5. Сақтанушы сақтандыру шартынан (Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 841-бабының 2-тармағы) бас тартқан кезде, егер бұл Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 841-бабы 1-тармағының бірінші бөлігінде, Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 842-бабы 2-тармағының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мән-жайларға байланысты болмаса, сақтандырушыға төленген сақтандыру сыйлықақысы не сақтандыру жарналарын кері қайтарылмайды.

12.6-тармақ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген өзгерістер мен толықтыруларды ескере отырып жазылды (2026 жылғы 21 сәуірдегі №210426/1 отырыс хаттамасы).

12.6. Сақтанушы-жеке тұлға өзінің (қарыз алушының) қарыз шарты бойынша қарыз беруші алдындағы міндеттемелерін орындау себебінен қарыз шартына байланысты сақтандыру шартынан бас тартқан кезде, сақтандырушы Сақтанушы-жеке тұлғаға сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) сақтандыру қолданыста болған уақытқа пропорционалды бөлігін және сақтандыру шартын бұзуға байланысты, алынған сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) он пайызынан аспайтын шығындарды шегере отырып, алынған сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарналарын) көзделген тәртіппен және мерзімде қайтаруға міндетті.

Осы тармаққа қатысты сақтанушыға қайтарылуға жататын сақтандыру сыйлықақысын есептеу қарызды мерзімінен бұрын өтеген күннен бастап жүргізіледі, бұл

Бұл құжатқа электронды түрде қолдау көрсетіледі.

Басып шығарылғаннан кейін құжат есепке алынбайтын даналар санатына өтеді.

	Өмірді ерікті сақтандыру ережелері (Пр-ДПиРР-10)	Басылым 2: 12.02.2026 ж. Күшіне енді: 15.02.2026 ж. Басылым орнына 1: 10.06.2020 ж.	Бет 12 -12- ден
--	---	---	--------------------

туралы Сақтанушы дереу (қарызды өтеген күні, бірақ сақтандыру полисінің қолданылу мерзімі аяқталған күннен кешіктірмей) сақтандырушыны хабардар етуге тиіс.

Сақтандыру полисін бұзу үшін өзге де негіздер, сондай-ақ оны жүзеге асыру тәртібі Ережелерде және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген.

13 тарау. Қосымша ережелер

13.1. Сақтандыру шартына барлық өзгерістер мен толықтырулар Ережелерде көзделген тәртіппен және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тараптардың келісімі бойынша тараптардың қосымша келісімге қол қоюы арқылы енгізіледі.

13.2. Мәліметтерді өзгерту және сақтандыру шартын қайта ресімдеу, сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу, сақтандыру жағдайы басталған, сақтандыру төлемін алған және сақтандыру сыйлықақысын қайтарған кезде пайдаланылатын өтініштер мен хабарламалардың нысандары Сақтандырушының корпоративтік сайтында орналастырылған (<https://www.nomadlife.kz> / «жеке сақтандыру» бөлімінде, «несие алушыларға» кіші бөлімі).

13.3. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде туындайтын барлық даулар келіссөздер жолымен шешіледі.

13.4. Сақтандыру шартынан туындайтын дау болған кезде сақтанушы (сақтандырылған/пайда алушы) дауды реттеу туралы өтінішпен сақтандыру омбудсманына жүгінуге құқылы.

13.5. Тараптар келісімге қол жеткізбеген жағдайда даулар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес сот тәртібімен қаралады.